

”Limfjorden i balance”

Indhold

”Limfjorden i balance”	1
Baggrund	2
Vision/Formål	3
Opgaven	3
Fokusområder	4
Strategi	4
Projektprincipper	5
Organisering	6
Politisk forankring	7
Samarbejde, partnerskab og centrale medspillere	7
Tids- og procesplan	8
Masterplan 1.0	8
Bilag 1 – Fokusområder	9
Bilag 2 - Samarbejdspartnere	11

Baggrund

Limfjorden er Danmarks største fjordsystem, hvor en ca. 2000 km lang kystlinje omkranser store lavvandede vandområder.

Miljø- og naturtilstanden lever i dag ikke op til de fastsatte EU mål. I perioder af året er fjorden død i mange områder og der er mange tegn på, at fjordens økosystem er i stærk ubalance.

En lang række erhvervs- og samfundsmæssige aktiviteter pågår i fjorden og i oplandet til fjorden. En stor andel af regionens befolkning er bosat i fjordnære områder, og størstedelen af området sommerhuse og øvrige ferie/fritidsanlæg er beliggende her. Samtidig er fjorden grundlag for landbrug, fiskeri, muslingeopdræt, råstofudvinding, søtransport, havneaktiviteter, turisme og friluftsliv og dermed i udstrakt grad udsat for pres og forandringsprocesser. Dertil kommer klimaforandringer, en betydelige tilstedeværelse af invasive arter, urbanisering, tilførsel af miljøfremmede stoffer, rekreativ udnyttelse, ændrede funktionskrav og driftsvilkår for havnene og stigende godstrafik.

Lavvandede kystzoner, som Limfjorden var tidligere nogle af de mest produktive i verden og bidrog over en bred front til økonomi, jobskabelse og livskvalitet. Fjorden understøttede de lokale samfund og en positiv national samfundsudvikling.

I dag er de lavvandede kystzoner nogle af de mest truede økosystemer globalt set. Således også Limfjorden som tidligere havde vidt udbredte lavvandede områder med ålegræs og et stort fiskeri (300.000 tons i 70-erne, 300 tons i dag). I dag er der meget lidt tilbage af begge dele. Tilsvarende er eksempelvis de fjordnære strandenge stærkt reducerede i omfang på grund af inddæmning.

Den manglende økologiske balance indebærer, at den igangværende reduktion i næringsstofbelastningen via den offentlige indsats forankret i EU vandrammedirektiv ikke kan forventes inden 2027 at give en fjord i balance. Indsatsen skal derfor suppleres med erhvervsmæssige tiltag, der fjerner næringsstoffer fra fjorden og flere naturgenopretninger.

Limfjorden og oplandet har dog et stort potentiale for igen at skabe grundlag for vækst og udvikling i både erhvervs-, samfunds- og miljømæssige henseende. Men der er i dag også mange trusler for udviklingen.

Omkring Limfjorden er der igangsat flere initiativer og innovationsprojekter i erhvervsregi, som har fokus på at skabe vækst i de biomasse baserede erhverv. Her kan f.eks nævnes opfiskning af søstjerner og dyrkning af muslinger på line. Begge tiltag målrettet produktion af husdyrfoder. Initiativer som med den rette forretningsmodel og produktionsdesign kan skabe grundlag for en bæredygtig erhvervsudvikling omkring fjorden, der ikke alene genererer økonomisk merværdi men også kan medvirke til at forbedre tilstanden i fjorden.

Der er derfor behov for, en helhedsorienteret og integrerende forvaltningsplan, en masterplan, "Limfjorden i balance", som skal bidrage med analyser, løsninger og politiske beslutninger, der kan skabe grundlag for en samlet bæredygtig udvikling forankret i det store økologiske potentiale som Limfjorden tilbyder.

Kommunerne skal være på forkant

De 18 kommuner i Limfjordens opland samarbejder i Limfjordsrådet om ”En ren og bæredygtig Limfjord” for at understøtte forbedringer af Limfjordens miljøtilstand gennem koordinering, sparring og prioritering af indsatser. Kommuner og Limfjordsråd ser Limfjordsområdet som en helhed og ønsker gennem vidensbaserede tiltag og involveringsprocesser at fremme nye og bæredygtige løsninger, som håndterer Limfjordens miljø- og klimaudfordringer og samtidigt understøtter oplandets udvikling i en bæredygtig retning.

Det er nødvendigt at træffe strategiske politiske beslutninger og igangsætte tiltag, der kan håndtere presfaktorerne og virkninger af klimaændringerne og de økonomiske, miljømæssige og sociale omkostninger, der er forbundet hermed. Hvis sammenhængende, fleksible og deltagerbaserede tilgange prioriteres, er det billigere at iværksætte velovervejede tilpasningstiltag end at betale prisen for ikke at tilpasse sig. Masterplanen skal bidrage til handling, så Limfjordens unikke natur- og miljøverdier genskabes, samtidig med, at erhvervsudvikling og forbedrede bosætningsmuligheder i Limfjordslandet understøttes og der bliver skabt merværdi for samfundet omkring Limfjorden.

Udarbejdelse af masterplanen skal ske gennem et tæt samarbejde mellem en lang række aktører herunder kommuner, statslige styrelser, forskningsinstitutioner, erhvervsorganisationer, ngo'er og fonde.

Masterplanen skal endvidere ses i sammenhæng med, at Danmark skal have sin første, samlede fysiske plan for havet, som skal understøtte betingelserne for bæredygtig vækst i de marine områder og fastsætte hvordan de enkelte fjord – og havområder skal anvendes. Selvom havplanen ikke direkte influerer på den kommunale planlægning har kystkommunerne i høj grad en interesse i den marine planlægning. Ikke mindst i Limfjorden som Danmarks største fjordsystem. Yderligere gennemføres i disse år en lang række projekter i Limfjordens opland til forbedring af natur og vandmiljø for at opfylde Danmarks forpligtigelser i henhold til Vandramme – og Habitatdirektiverne. Masterplanen skal bidrage til, at denne indsats i 3 planperiode fra 2021 til 2027 bliver tæt forankret til en bæredygtig udvikling i oplandet til Limfjorden.

For at sikre helhed og synergi er det derfor essentielt for Limfjordskommunerne at der udarbejdes en masterplan for hele fjorden.

Vision/Formål

At fremme en bæredygtig udvikling af Limfjorden og kommunerne i oplandet til Limfjorden via vidensbaserede og partnerdrevne tiltag og processer forankret i en helhedsorienteret, integrerende planlægning og forvaltning af Limfjorden.

Opgaven

Opgaven består i:

- At undersøge og komme med anbefalinger til, hvordan kommunerne kan træffe strategiske politiske beslutninger og igangsætte tiltag, der kan håndtere presfaktorer på natur og miljø, virkninger af klimaændringerne, ressourceanvendelse og de økonomiske, miljømæssige og sociale omkostninger, der er forbundet hermed. Anbefalingerne skal desuden bidrage til at sikre en bæredygtig udvikling, der kan omsættes til konkrete handlinger i kommunerne og i samarbejder med øvrige samarbejdspartnere.

- At medvirke til den politiske retning i arbejdet med omstillingen til et bæredygtigt samfund, ved at indgå i dialog og dermed skabe alliancer på alle niveauer om bæredygtige omstilling
- At indgå og udvikle projekter som relaterer sig til klima, miljø, natur og ressourceudnyttelse i relation til Limfjorden.
- At indhente viden om og undersøge muligheder for samarbejder om nye tiltag, der samler politiske og administrative kræfter og bidrager til at skabe partnerskaber, der arbejder for ”en Limfjord i balance”.

Fokusområder

Masterplanen vil dække en række fokusområder i relation til Limfjorden:

- Miljø i Limfjordens opland
- Miljø i Limfjorden
- Naturen i og omkring Limfjorden
- Klima
- Bæredygtig erhvervsudvikling
- Rekreative interesser

Bilag 1. viser en oversigt over eksisterende og planlagte projekter indenfor ovenstående seks fokusområder.

Strategi

I masterplanen fastlægges en ensartet køreplan for de seks fokusområder med ambitiøse mål, der i løbet af planperioden kan justeres. Som første trin fastlægges strategi og overordnede mål ud fra de nedenfor oplyste principper (Masterplan version 1.0). Strategi og mål danner basis for kommunikation om masterplanen og følges op af konkrete handlingsplaner i Masterplan version 2.0.

a. FN's verdensmål

FN's 17 verdensmål er den naturlige ramme for en bæredygtig udvikling for borgere, institutioner og erhvervsliv i Limfjordsregionen.

Verdensmålene består af 17 konkrete mål og 169 delmål, som frem mod 2030 sætter kursen mod en mere bæredygtig fremtid for hele verdens befolkning. FN's verdensmål forpligter alle FN's medlemslande til at handle. De store nationale udfordringer, som vi står overfor i dag, har både lokale, regionale og globale konsekvenser. Udfordringerne skal løses i fællesskab – i partnerskab lokalt, regionalt, nationalt og internationalt.

b. Potentialer

Limfjordsregionen har store naturskabte potentialer indenfor alle masterplanens fokusområder. Masterplanen skal medvirke til at sætte mere fokus på de store muligheder, der er for at udvikle naturkapitalen.

Der skal skabes et overblik over potentialer og udviklingsmuligheder i en form for prioriteret rækkefølge, som giver mulighed for et struktureret og målrettet arbejde imod konkrete mål.

c. Identifikation af udfordringer og konfliktområder

I gennem årtier er der opbygget administrationsmodeller, styringsformer, ejerskaber og andre strukturer, der understøtter den vedtagne samfundsorden. En udvikling af vort samfund i en mere miljøbevidst og bæredygtig retning vil udfordre en række af disse samfundsstrukturer og der vil naturligt kunne opstå en række konflikter og udfordringer, når samfundsretningen skal justeres.

Masterplanen skal for hvert af fokusområde søge at identificere mulige udfordringer for med en proaktiv tilgang at tage vare på mulige konflikter og for at opnå konsensus om masterplanens strategi og de konkrete tiltag, som skal igangsættes.

d. Målsætninger. Hvor er vi i 2025 og 2030.

For at sætte et reelt aftryk er det nødvendigt at have konkrete mål. For hvert fokusområde opstilles generelle og konkrete mål i et fem – og tiårigt perspektiv.

e. Primære fokusområder – nedslagspunkter

For hvert fokusområde opstilles i prioriteret rækkefølge ti nedslagspunkter, som forslag til konkrete indsatser i den kommende fem – og tiårige periode.

f. Partnerskaber

Vi skal samarbejde på tværs med offentlige og private interessenter, organisationer og myndigheder. Partnerskaber vil være såvel regionale og nationale som internationale.

g. Formidling, inddragelse og forankring

For at sikre forankring og ejerskab i brede kredse er en udbygget formidling af kernebudskaber afgørende ligesom relevante målgrupper skal inddrages i strategiarbejde og konkrete projekter.

Projektprincipper

For at sikre retning og fokus er det vigtigt at de principper, som arbejdet skal bygges på, er klart definerede. I masterplanen er nedenstående principper grundlæggende:

a. Bæredygtighed

”Limfjorden i balance” vil bygge på principperne for en grøn omstilling, nemlig det forhold at den fremtidige økonomiske vækst vil være baseret på og drevet af bæredygtige forretningsmodeller, der er ressourcemæssigt cirkulære og som sikrer en samtidig positiv udvikling af FN’s 17 verdensmål. ”Masterplanen vil derfor skulle anviser forretningsmodeller og prioriteringer, der kan katalysere og udvikle industrielle produktionsformer, der udnytter landsdelens naturskabte ressourcer og på samme tid forbedrer miljøkvaliteten i Limfjorden og oplandet og skaber arbejdspladser ikke mindst i områder udenfor de store byområder. Masterplanen vil derfor blandt andet identificere bæredygtige forretningsplaner for en erhvervsudvikling, som samtidigt understøtter:

- Recirkulering af næringsstoffer
- Styrkelse af naturen som del af erhvervsdriften
- Genanvendelse af plast og andre menneskeskabte materialer

b. Forbedret naturindhold og øget biodiversitet

- Naturgenopretning i og omkring Limfjorden
- Genetablering af Limfjordens biologi
- Indsats hvor der er størst effekt på biodiversiteten.

c. Klimatilpasning

Klimatilpasning og –forebyggelse. Vi skal være på forkant og finde nye løsninger for bedst mulig tilpasning, når klimaet ændrer sig. Vi skal tage hånd om klimaforandringerne og omsætte udfordringerne til samfundsmæssige og bæredygtige forbedringer.

d. Grønne og blå erhvervspotentialer

Bæredygtige og cirkulære produktionsformer der tager udgangspunkt i de naturlige ressourcer, der er i Limfjordsregionen såvel på land (grøn biomasse) som til vands (blå biomasse). Der skal være fokus på klimavenlige produktionsformer, recirkulering af næringsstoffer og biodiversitetsfremmende aktiviteter. Turisme og rekreative aktiviteter skal bygge på bæredygtige principper.

e. Videnspredning

Spredning af viden om konkrete temaer og tiltag. Vi skal indsamle den viden, som allerede findes, medvirke til at den spredes og arbejde for at ny relevant viden fremkommer.

For at skabe forståelse for vigtigheden af et forbedret miljø og bæredygtighed skal relevante budskaber kommunikeres ud til brede befolkningsgrupper. Både som generelle tematikker og i form af konkrete historier og cases, der understøtter en bæredygtig udvikling i regionen.

f. Forankring og ejerskab

Sikre bred forankring hos den lokale befolkning og blandt interessenter gennem inddragelse og åben diskussion i forbindelse med udarbejdelse af planer og politikker. Dette kan blandt ske gennem borgermøder, temadage eller lignende og med henblik på at indhente og dele viden og skabe inddragelses- og samskabelsesprojekter.

Organisering

Projektledelse:	Limfjordssekretariat med bidrag af eksterne ressourcer
Kommunal deltagelse:	Indsats delt op i fokusområderne: Miljø i Limfjordens opland, Miljø i Limfjorden, Naturen i og omkring Limfjorden, Klima, Bæredygtig erhvervsudvikling, Rekreative interesser. For hvert område deltager udvalgte kommuner samt eksterne kompetence personer/ - institutioner
Styregruppe:	Afklares
National følgegruppe:	Miljøministeriet, Miljøstyrelsen, Naturstyrelsen, Erhvervsministeriet, KL

Politisk forankring

De 18 kommuner i Limfjordsrådet har besluttet at igangsætte en struktureret proces for at sikre sammenhæng og overblik og opnå størst mulig synergi og omkostningseffektivitet indenfor Limfjordsrådets kerneområder gennem udarbejdelse af en masterplan for Limfjorden.

Der er tale om input til politikdannelsen i de enkelte kommuner.

Første skridt imod en politisk forankring i medlemskommunerne var afholdelse af temadag den 21/9 2018 for kommunernes tekniske udvalg om en bæredygtig udvikling af Limfjorden som tager udgangspunkt i nærværende vision omkring "Limfjorden i balance".

I 2019 fastlægges strategien gennem en række strategimøder i hvert af masterplanens seks fokusområder for at fastlægge projektets overordnede køreplan og sikre at de enkelte fokusområder har et sammenligneligt udgangspunkt for det videre arbejde.

Den overordnede Masterplan version 1.0 som fastlægger de overordnede og generelle temaer forventes afsluttet i 2019. Masterplan 1.0 kan følges op af en mere konkret Masterplan 2.0 (indsats – og arbejdsplan).

Samarbejde, partnerskab og centrale medspillere

Limfjordskommunerne og Limfjordsrådet vil sikre, at projektet "Limfjorden i balance" bliver gennemført i sammenhæng med de myndighedsopgaver, som gennemføres i kommunerne på miljø- og klimaområdet, samt erhvervsfremmeområdet og arbejde for at retningslinjer og prioriteringer bliver integreret i kommunernes forvaltning på områderne. Herved vil de anvendte personaleressourcer anvendt til de kommunale myndighedsopgaver inden for klima, miljø og natur samt de kommunalt allokerede ressourcer til erhvervsfremme som i forvejen er allokeret også kunne bidrage til implementering af masterplanen og omvendt vil arbejdet omkring masterplanen kunne anvendes i de kommunale myndighedsopgaver. Yderligere vil projektet blive en central del af den samlede vandmiljø- og klimainsats i Limfjordsoplandet og i fjorden som skal gennemføres i de kommende år.

En helhedsorienteret, tværsektoriel og integrerende strategisk planlægning kan anvendes til at skabe en bæredygtig regional udvikling. Ligesom masterplanen vil være dokumentation i 1 til 1 for at et partnerskab mellem den offentlige og private sektor kan løse samfundsmæssige udfordringer, som vanskeligt kan håndteres inden for de nuværende sektororienterede tiltag jf. FN verdensmål - særligt mål 17.

Et samarbejde om udarbejdelse af forvaltningsplan og det videnskabelige grundlag bag planen vil være vigtig for projektets succes, hvor den til enhver tid eksisterende viden integreres i den igangværende offentlige vand- og naturindsats og understøtter det bæredygtige erhvervspotentiale og en samlet strategisk planlægning. Det vil være hensigten at integrere den udarbejdede masterplan i kommunernes miljø – og klimaforvaltning og erhvervsudvikling for at sikre, at de kommende års lange række af miljø – og klimaprojekter i Limfjorden som følge af EU's vandrammedirektiv og den offentligt understøttede erhvervsfremme indsats gennemføres med et helhedsorienteret fokus.

Potentielle samarbejdspartnere:

- Aarhus Universitet, Institut for Bioscience
- Aarhus Universitet, Institut for Miljøvidenskab
- Danmarks Tekniske Universitet/Skaldyrcenteret, Nykøbing Mors
- DHI
- Aalborg Universitet, Institut for Planlægning, Institut for energiteknik og BioScience.
- Københavns Universitet, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning.
- SEGES

Dialog og involverende proces målrettet etableringen af erhvervspartnerkaber omkring udarbejdelse og implementering af masterplanen vil følgende centrale medspillere bliver involveret.

- Landbrugsforeningerne aktive i oplandet
- Erhvervsrådene i kommunerne
- Netværk for Bæredygtig Erhvervsudvikling
- Bioindustrivirksomheder der allerede producerer i Limfjordskommunerne
- Limfjordshavnene og deres industrivirksomheder
- Forvaltningerne i kommunerne inden for Miljø-Natur planlægning og Erhverv i kommunerne.

Tids- og procesplan

Masterplan 1.0

Masterplan 1.0 fastlægger den overordnede strategi generelt og for de seks fokusområder beskrevet ovenfor.

Masterplan 1.0 er tiltænkt at blive udbygget og detaljeret i fase 2 (indsats – og arbejdsplan) gennem fastlæggelse af en køreplan for konkrete indsatser som underbygger og gennemføres i overensstemmelse med den vedtagne strategi proces

I 2019 fastlægges strategien gennem en række strategimøder i hvert af masterplanens seks fokusområder for at fastlægge projektets overordnede køreplan og sikre at de enkelte fokusområder har et sammenligneligt udgangspunkt for det videre arbejde.

Ud fra strategimødernes konklusioner udarbejdes overordnede retningslinjer og forslag til konkrete forløb - Masterplan version 1.0

Forud for strategimøderne afholdes et mindre antal formøde(r) med udvalgte kommuner og udvalgte fagpersoner for planlægning af strategimøderne – deltagere, indhold, det ønskede resultat, leverancer.

Alle Limfjordskommunerne indbydes som udgangspunkt til at deltage i alle fokusområder, men det forventes ikke at der vil være deltagelse fra alle kommuner i alle fokusområder.

Strategimøderne gennemføres ud fra følgende dagsorden:

- FN's verdensmål
- Potentialer
- Identifikation af udfordringer og konfliktområder
- Målsætninger. Hvor er vi i 2025 og 2030.
- Primære fokusområder – nedslagspunkter
- Partnerskaber
- Formidling, inddragelse og forankring

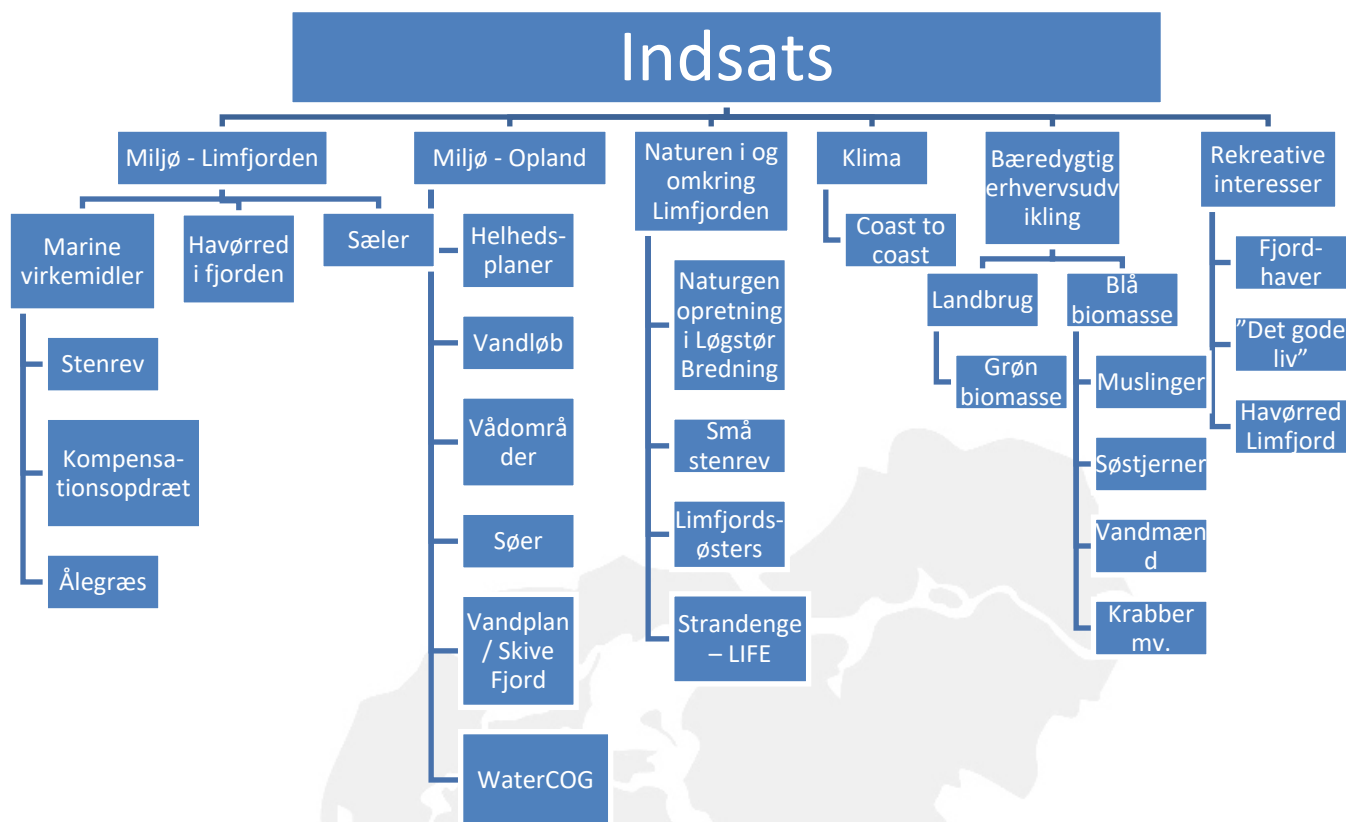
For hvert strategimøde:

Præsentation af et eller flere oplæg for en diskussion om Masterplanens overordnede strategi og principper. Oplægsholdere kan med fordel findes blandt personer der i øvrigt er tiltænkt at deltage i strategimøderne.

Det vil være naturligt at tage udgangspunkt i eksisterende tiltag når generelle problemstillinger skal eksemplificeres.

Bilag 1 – Fokusområder

Bilag 2 - Samarbejdspartnere

Projektområder og primære aktører (foreløbige)

Miljø - Limfjorden

Marine virkemidler

AU, DTUaqua, SDU, DHI,

Stenrev

AU, DTUaqua, DHI,

Kompensationsopdræt

DTUaqua, **Skive**

Havørred i fjorden

DTUaqua, **Viborg**

Plastik

Holstebro, Aalborg B&U

Limfjordsrådet

Miljø - Opland

Helhedsplaner

Vandløb

Vådområder

Søer

Udvikl. af virkemidler/vandområdeplaner

WaterCOG

Marin naturgenopretning

Naturgenopretning i Løgstør Bredning

Limfjords-østers

Strandenge – LIFE

Klima

Klimatilpasning

Bæredygtig erhvervsudvikling

Cirkulær ressourceanvendelse

Grøn biomasse

Blå biomasse

Muslinger

Søstjerner, vandmænd, krabber mv.

Turisme

Havørred Limfjord

Rekreative interesser

Fjordhaver

”Det gode liv”

Jammerbugt, Brønderslev, Rebild

Aalborg, Viborg

Naturstyrelsen

AU Silkeborg

Viborg, Skive, Mariager

SEGES, KL

Aage V. Jensen, **Vesthimmerland, Jammerbugt, SDU**,
DTUaqua, DHI, ornit.dk

DTUaqua

Mariagerfjord, Aalborg, Jammerbugt

Lemvig (Coast 2 coast)

Aalborg, Skive, NBE

Skive

DTUaqua, **Morsø**

DTUaqua, Orbicon

DTUaqua

Exist. samarbejder

Aalborg, Limfjordsmuseet

Limfjordsmusee